

Gelijkere kansen door Samen Leren

De regio Maassluis, Schiedam en Vlaardingen zet sinds een paar jaar 'Samen Leren' in voor gelijkere kansen in het onderwijs. De focus ligt op ouders. Deze aanpak is onlangs opgenomen in de Databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut.

Samen kijken naar leerzame kinderprogramma's op de laptop.

Samen Leren

Samen Leren wil de onderwijsprestaties van kinderen verhogen door het aanleren van school-ondersteunende vaardigheden aan de ouders. In overleg met ouders is er ook aandacht voor hun opvoedvaardigheden.

De interventie is voor kinderen uit groep 1 tot en met 4 van de basisschool die achterblijven in schoolprestaties, vindt plaats in het gezin en is gratis. Er is op vaste momenten contact met school. Het traject is gestructureerd in opbouw en werkwijze, met ruimte voor een adaptief verloop.

Samen Leren is ontwikkeld door Frontlijn en wordt uitgevoerd door Stichting Aanzet, een organisatie die zich inzet om kansengelijkheid voor kinderen in kwetsbare gezinnen te vergroten, door de verbinding te maken tussen thuis, school, opvang en de wijk. De interventie wordt inmiddels ook in andere gemeenten uitgevoerd.

Wat maakt Samen Leren krachtig en waarom zouden andere regio's de interventie moeten overnemen? Ik vroeg het Mandy Wapenaar. Zij is projectbegeleider en begeleidt zelf ook gezinnen. Ook sprak ik kort met Dieuwertje Roukema, projectmanager.

"Samen Leren is ontwikkeld vanuit de gedachte dat kansengelijkheid begint bij de opbouw van *ouder-community* (ouderbetrokkenheid, red.) op school", vertelt Roukema. Uit onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat vroege steun aan ouders bij het ondersteunen van hun kinderen bij het leren, leidt tot meer kansengelijkheid. "Thuisbegeleiding is hierin cruciaal en van daaruit is Samen Leren ontstaan."

Het belangrijkste is het opbouwen van een relatie met het gezin. "Dan zijn ouders ook makkelijker te bewegen tot het ontvangen van hulp en het ondernemen van activiteiten die helpen bij het leren van hun kind. Bijvoorbeeld samen naar de bibliotheek gaan. Hoe vroeger de interventie, hoe effectiever."

Opvoedvaardigheden

Naast ondersteuning bij het leren is er aandacht voor opvoedvaardigheden, zoals grenzen stellen, structuur bieden en positieve aandacht geven. De interventie richt zich dus primair op onderwijs en secundair op de opvoeding.

"Dat is ook de kracht ervan, denk ik", zegt Mandy Wapenaar. "Het zit tussen onderwijs en opvoeding in. Samen Leren is ontwikkeld omdat de motivatie van ouders vaak meer ligt bij de schoolprestaties van hun kind, dan bij vragen over de opvoeding."

Dat de hulpvraag bij Samen Leren vanuit de onderwijskant komt, maakt het laagdrempeliger. Kinderen worden door hun ouders aangemeld, vaak op advies van de intern begeleider van

school. Financiering gebeurt niet vanuit de Jeugdwet, maar - in de regio's waar de interventie nu wordt uitgevoerd - vanuit het achterstandenbeleid en soms vanuit de preventieve tak van de ggz. Wapenaar: "Omdat je niet zo'n heftige titel hebt en ouders zich ook niet hoeven te melden bij een sociaal wijkteam of gezinsspecialist, spreekt het ouders meer aan."

Ouders zijn vaak ook al bekend met andere projecten van Stichting Aanzet, die zijn gericht op ouderbetrokkenheid en taalontwikkeling, wat de drempel nóg lager maakt. "En doordat onze begeleiders letterlijk en figuurlijk naast de ouder gaan staan, met de boodschap 'ik leer van jou en jij leert van mij', zonder dat een ouder meteen een stempel krijgt. Ik zeg vooral niet 'je kind moet zo laat naar bed'. Dat weet die ouder zelf ook wel."

Spelenderwijs leren

Wat begeleiders vooral doen, is ondersteunings- en opvoedvaardigheden concreet maken voor de ouders. Ze zetten erg in op spelenderwijs leren, vertelt Wapenaar.

"We begeleiden veel ouders met een migratieachtergrond en die zijn gewend dat je dingen gewoon uit je hoofd moet leren. Rekenen bijvoorbeeld. Terwijl je bijvoorbeeld ook met blokjes 2+2 kunt doen. Dát proberen we aan de ouder te laten zien."

Ouders die met hun kind aan de concentratie werken, krijgen de tip dat je dit ook kunt oefenen door samen de tafel te dekken.

"We vertellen: 'Begin met één ding en laat je kind de messen pakken. Breid dan uit naar de vorken en lepels. Je kind moet die drie dingen onthouden, er naartoe lopen en het ook nog pakken...' Je kunt ook naar school lopen en auto's of traptreden tellen, of de letters van kentekenplaten voorlezen."

Samenwerking met school

De samenwerking met school is volgens Wapenaar een meerwaarde. Er is in elk geval één gesprek met de leerkracht. De begeleider motiveert ouders om zelf contact te leggen met school. Naast informeren, zorgen deze gesprekken vaak ook voor meer begrip.

"Er is ooit een gezin naar mij verwezen omdat de ouders nooit naar school en naar gesprekken kwamen. Toen ik daar thuis kwam, bleek moeder 's nachts in de tomatenkas te werken. Daarom kon zij haar kind niet naar school brengen. School kreeg meer begrip voor die moeder."

Begeleiders benutten de gesprekken ook om ouders school beter te laten begrijpen en een brug te slaan. "Je kunt wel zeggen: Ga thuis lezen met je dochter. Maar er zijn veel dingen, groot of klein, die achter de voordeur spelen. Waardoor ouders niet toekomen aan oefenen met hun kind, of gewoon niet weten hoe."

Vertrouwen

Het mooiste aan Samen Leren vindt Wapenaar het vertrouwen dat je als begeleider krijgt van ouders. Dat komt ook door de manier van werken.

"We passen ons aan bij de situatie van de ouder en pretenderen niet het beter te weten. Zo creëer je al snel een vertrouwensband. We komen twee keer per week, één keer voor het hele gezin en één keer voor alleen de ouders. Dan heb je dus ook echt tijd voor de ouder."

Wapenaar ziet het zelfvertrouwen en de woordenschat van kinderen toenemen gedurende de begeleiding.

"Daaraan merk ik vooral de verandering." Scholen vertellen de begeleiders dat er ontwikkeling zit in taal, rekenen en fijne motoriek. Soms zijn er aan het eind van het traject nog (andere) zorgen over het gezin. Begeleiders verwijzen dan - in overleg met school en ouders - door naar het sociaal wijkteam.

Het is nog te vroeg om te beoordelen of Samen Leren daadwerkelijk bijdraagt aan meer gelijke kansen op de lange termijn. Stichting Aanzet werkt er, ook middels eigen onderzoek, aan om in een volgend effectonderzoek een trede hoger te komen op de effectladder van het NJI. Tot die tijd is het in ieder geval een mooie manier van samenwerking tussen onderwijs op school en steun bij de opvoeding thuis. Die twee kunnen niet zonder elkaar.

tekst: Aafke Peeten-de Klein

bronnen

- Samen Leren: www.samenleren.net
- Stichting Aanzet: www.stichtingaanzet.nl
- Isic, Wind, Thier, Wiegmann, Huyts, Groeneweg. (2022). *Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Samen Leren'*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. www.nji.nl/interventies/samen-leren
- Jonkman, H., Brock, A., Day, M. & Yassine, D. (2021). *Gelijke kansen in het onderwijs. Programmeringsstudie voor de regio Maassluis, Schiedam en Vlaardingen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- www.verwey-jonker.nl/publicatie/gelijke-kansen-in-het-onderwijs